

EU:n rikosoikeuden tulevaisuuden suuntia 2024-2029; Suomen alustavia näkemyksiä

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Hallitusohjelman mukaan vaikuttaminen Euroopan parlamentin vaalien jälkeen 2024 muodostettavaan unionin strategiseen linjaan ja seuraavan Euroopan komission ohjelmaan on keskeistä heti hallituskauden alussa. Seuraavat europarlamenttivaalit järjestetään 6.-9.6.2024. Vaalien jälkeen uusi Euroopan komissio tulee laatimaan viisivuotisen työohjelman kaudelle 2024-2029. Suomen tavoitteena on osallistua aktiivisesti keskusteluun Euroopan komission seuraavasta työohjelmasta rikosoikeuden alan kysymyksissä, ja vaikuttaa näin EU:n rikosoikeuden kehitykseen. Tässä muistiossa hahmotellaan Suomen alustavia näkemyksiä tätä keskustelua ja vaikuttamistyötä varten.

1.1.2024 EU:n puheenjohtajamaana aloittaneen Belgian tavoitteena on, että oikeus- ja sisäasioiden neuvosto hyväksyy kesäkuun kokouksessaan neuvoston päätelmät EU:n rikosoikeuden tulevaisuudesta.

Suomen kanta

Järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin torjunta, tietojenvaihdon lisääminen ja kiinnijäämisriskin kasvattaminen

Suomi torjuu voimakkaasti järjestäytyntä rikollisuutta, ja myös EU:n tulee puuttua siihen laajalla keinovalikoimalla. EU:n lainvalvonta- ja oikeusyhteistyön vahvistaminen on tässä keskeistä, ja Suomi vaikuttaa EU:ssa hallitusohjelman mukaisesti siihen, että tietojenvaihtoa eri EU-maiden viranomaisten välillä lisätään terrorismin ja muun rikollisuuden torjumisen tehostamiseksi. Rikosten torjuntaa tulee edistää ja viranomaisten välistä tietojenvaihtoa tulee tehostaa etenkin huumausaineiden laittoman kaupan, ihmiskaupan, ampuma-aseiden suunnittelun, valmistuksen ja laittoman kaupan, lasten seksuaalisen hyväksikäytön sekä korruption torjumiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi tunnistaa terrorismin yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten turvallisuutta vakavasti vaarantavaksi rikollisuudeksi. Terrorismin vastaista työtä on jatkettava myös EU:ssa.

Rikollisten kiinnijäämisriskiä tulee lisätä, ja tätä varten koko rikosprosessiketjun viranomaisten välistä yhteistyötä tulee tehostaa. Tämä koskee myös EU-virastojen kuten Euroopan syyttäjänviraston (EPPO), Eurojustin ja Europolin hyödyntämistä ja virastojen keskinäistä yhteistyötä sekä tietojenvaihtoa. Eurojustilla on tärkeä rooli myös Venäjän Ukrainaan kohdistamaan hyökkäyssotaan liittyvissä rikosvastuukysymyksissä. Tätä roolia tulee tarvittaessa entisestään vahvistaa.

Kiinnijäämisriskiä lisätään myös EU:n ns. vastavuoroisen tunnustamisen instrumenteilla kuten eurooppalaisella pidätysmääräyksellä ja eurooppalaisella tutkintamääräyksellä. Toimiva vastavuoroiseen tunnustamiseen perustuva järjestelmä vaatii jäsenvaltioiden välistä keskinäistä luottamusta, joka perustuu perusoikeuksien kunnioittamiseen ja oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen. On varmistettava nykyisen sääntelykehityksen tehokas täytäntöönpano, helpotettava sen käytettävyyttä käytännön toimijoiden näkökulmasta ja jatkettava työtä rikosoikeudellisen yhteistyön digitalisoimiseksi. Mahdollisia sääntelyaukkoja on tarpeen tarkastella tiettyjen teemojen osalta, erityisesti tiedonvaihdon ja rajat ylittävän todisteiden keräämisen ja käytön osalta. Todisteiden osalta painopisteen tulee olla ns. E-evidence-sääntelyn toimeenpanossa, jolla parannetaan sähköisten todisteiden hankkimista rikosoikeudellisissa menettelyissä. Lisäksi on tärkeää viedä päätökseen eurooppalaista tutkintamääräystä koskeva EU:n arviointiprosessi ja tarkastella arvioinnin perusteella tehtäviä johtopäätöksiä, jotta todisteiden hankkiminen toisesta EU-maasta on mahdollisimman sujuvaa. Tavoitteena tulee olla todisteiden rajat ylittävän käytön helpottaminen. Suomi pitää kuitenkin tärkeänä, että EU-sääntelyllä ei rajoiteta todisteiden vapaan harkinnan periaatetta.

Suomi edistää hallitusohjelman mukaisesti ulkomaalaisten vankien siirtämistä kotimaidensa vankiloihin. Vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmään kuuluu myös EU:n vankiensiirtojärjestelmä. On tärkeää, että se toimii tehokkaasti ja että EU:n vankiensiirto-uitepäättöstä sovelletaan tehokkaasti. Suomi pitää tärkeänä, että etsitään uusia keinoja tehostaa vankiensiirtojärjestelmän toimintaa, ja että vankien siirtämiseen liittyviä esteitä puretaan esimerkiksi tarvittaessa tarkastelemalla uudelleen vankiensiirto-uitepäättöstä.

Rikosoikeudellisen yhteistyön vanhojen puitepäätösten mahdollisen ”lissabonisoinnin” (uitepäättösten muuttaminen direktiiveiksi) osalta valtioneuvosto katsoo, että lainsäädännöllisiä muutoksia harkittaessa tulisi ensisijaisesti kiinnittää huomiota instrumentteihin, joiden käyttö vaikuttaa vähäiseltä (esimerkkinä eurooppalainen suojelumääräys) tai joihin vaikuttaa sisältyvän käytännön ongelmia. Tarvitaan myös lisää tietoa siitä, miksi joidenkin instrumenttien käyttö on edelleen vähäistä. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa EU:n arviointimenettelyssä suositellut käytännön toimet, kuten lainsoveltajille tarkoitetun käsikirjan säännöllinen päivittäminen, voisivat tehostaa muidenkin säädösten soveltamista.

Suomi pitää tärkeänä, että EU jatkaa vahvaa, tehokasta ja yhtenäistä vastaamista Venäjän sotilaalliseen hyökkäykseen. EU:n tulee valmistautua Venäjän Ukrainaa vastaan käynnistämän hyökkäyssodan seurauksiin ja olla valmis tarvittaviin toimenpiteisiin. Työtä tulee jatkaa, jotta hyökkäyssodan yhteydessä tehdyt vakavat kansainväliset rikokset eivät jää rankaisematta.

Rikosten ennaltaehkäisy

On tärkeää kiinnittää nykyistä enemmän huomiota myös rikosten ennaltaehkäisyyn ja muihin kuin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin ei-toivotun käyttäytymisen estämiseksi kaikilla relevanteilla politiikanaloilla, jotta koko EU:n keinovalikoima on käytössä rikollisuuden vähentämiseksi. EU tarvitsee rikosten ennaltaehkäisyä koskevan strategian. Pian päättyvien sektorikohtaisten EU-strategioiden ja toimintaohjelmien toimeenpanoa ja kehittämistä on edelleen jatkettava, esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan, ihmiskaupan torjunnan ja uhrien oikeuksien turvaamisen osalta.

Rangaistusten ohella rikosten ennaltaehkäisy on tehokas tapa taistella rikollisuutta vastaan. Tarkastelussa tulisi huomioida sekä järjestäytyneen rikollisuuden että ns. massarikollisuuden ehkäisy. Yhteistä keskustelua ja tietopohjaa tarvitaan erityisesti siitä, millaiset jäsenvaltioiden toimet ovat tuottaneet parhaita tuloksia esimerkiksi järjestäytyneen rikollisuuden, jengirikollisuuden ja nuorisirikollisuuden ennaltaehkäisyssä. Suomi kat-

soo, että eri vaihtoehtoja Euroopan rikosentorjuntaverkoston kehittämiseksi tulisi arvioida, samoin entistä vaikuttavampia toimenpiteitä hallinnollisen rikosentorjunnan kehittämiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi edistää oikeusvaltioperiaatteen toteutumista ja korruption torjuntaa EU:ssa. EU:ssa on määrätietoisesti vahvistettava korruption torjuntaa. Korruptio nakertaa oikeusvaltiota ja luottamusta, vääristää kilpailua, heikentää sisämarkkinoiden toimivuutta ja on myös osa järjestäytyneitä rikollisuutta. EU:n varoja on suojeltava korruptiolta ja väärinkäytöltä tehokkaasti. Erityisesti on tärkeää, että unionin budjetista saatava rahoitus linkitetään tiiviisti oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamiseen, varojen väärinkäytön vastaisiin toimiin ja korruption ehkäisemiseen. Suomen näkemyksen mukaan EU tarvitsee kokonaisvaltaisen korruption vastaisen strategian. Unionin toimien johdonmukaisuutta lisääisi myös se, että EU liittyisi Euroopan neuvoston korruptionvastaiseen työryhmään GRECO:on. Suomi katsoo, että toimiva oikeusvaltio, demokraattiset instituutiot, tehokkaat korruptionvastaiset instituutiot ja toimiva markkinatalous ovat keskeinen jäsenyyden edellytys.

Aineellinen rikosoikeus

EU:n rikosoikeudellisilla toimenpiteillä on tärkeä rooli vakavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjumisessa. On tarpeen varmistaa, että EU:n rikosoikeudelliset instrumentit erityisesti järjestäytyneen rikollisuuden ja laittoman asekaupan torjumiseksi ovat ajan tasalla. On myös jatkossakin huolehdittava siitä, että terrorismin torjuntaa koskeva lainsäädäntö on ajan tasalla.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi vaalii unionin ja jäsenmaiden välistä selkeää toimivallanjakoa, jota ei pidä perussopimusten uudentulinnalla laajentaa. Tämä on erityisen tärkeää rikosoikeuden alalla. Rikosoikeudellista vastuuta ja rangaistuksia koskevien kansallisten järjestelmien sisäisen johdonmukaisuuden ja jäsenvaltioiden oikeusperinteiden kunnioittaminen myös EU-tasolla on Suomelle tärkeää. Uutta sääntelyä annettaessa ja vanhan sääntelyn noudattamista valvottaessa tulee huomioida tasapainoisesti jäsenvaltioiden erilaiset rikosoikeusjärjestelmät. Vaikka EU:n rikosoikeudellista sääntelyä tarvitaan vakavan rajat ylittävän rikollisuuden torjumiseksi, Suomi katsoo, että viime vuosina EU:n rikosoikeudellinen harmonisointi on rikoslain sisältökysymyksissä mennyt usein tarpeettoman pitkälle. Tämä koskee esim. rangaistusasteikkoja ja seuraamuksia, vähäisten tekojen tai teon aikaisen vaiheen kriminalisointia, vanhentumisaikoja sekä raskauttavia ja lieventäviä olosuhteita.

Suomi pitää hyvin tärkeänä, että rikosoikeuden alan sääntelyä tarkastellaan kokonaisvaltaisesti ja lainsäädännön koherenssista huolehditaan. EU-tasolla rikosoikeudellista sääntelyä tulisi antaa harkiten ja vahvaan tietopohjaan nojautuen. On myös tärkeää, että jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen harmonisoinnin osalta harkitaan tarkasti, kuinka yksityiskohtainen ja pitkälle menevä yhdenmukaistaminen EU-tasolla on tarpeen. On myös tärkeää, että EU:n rikosoikeudellinen sääntely perustuu EU:ssa yleisesti hyväksytyihin rikosoikeuden käyttöä koskeviin periaatteisiin, joihin kuuluu mm. rikosoikeudellisen järjestelmän käytön viimesijaisuus (*ultima ratio* -sääntö), laillisuusperiaate (selkeys ja tarkkarajaisuus) ja ennustettavuus sekä perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. EU:n rikosoikeudellisilla toimenpiteillä on samalla tärkeä rooli vakavan, rajat ylittävän rikollisuuden torjumisessa.

Unionin rikosoikeudellisen toimivallan laajentamiseen perussopimuksen ns. eurorikosten listaa täydentämällä on perusteltua suhtautua lähtökohtaisesti pidättyväisesti.

Taloudelliset kustannukset

Koska EU-säädösten täytäntöönpano edellyttää usein merkittäviä taloudellisia panostuksia kansallisella tasolla, Suomi pitää erittäin tärkeänä, että jäsenvaltioille aiheutuvia kustannuksia katetaan olemassa olevalla EU-rahoituksella esimerkiksi kohdentamalla oikeusalan rahoitusta EU-säätelyn täytäntöönpanon tukemiseen. Komission tulisi jo ehdotuksia tehdessään paljon nykyistä kattavammin huomioida säädösehdotusten taloudelliset vaikutukset sekä EU-rahoitusmahdollisuudet niiden kattamiseen.

Pääasiallinen sisältö

Oikeus- ja sisäasioita kehitettiin EU:ssa vuosina 1999-2014 monivuotisilla ohjelmilla (Tampere 1999-2004, Haag 2004-2009, Tukholma 2009-2014).

Lissabonin sopimuksen voimaantulon (1.12.2009) myötä unionin perussopimuksista poistettiin ns. ”kolmas pilari” eli erityisen, hallitustenvälisyyteen perustuvan lainsäädäntömenettelyn soveltaminen oikeus- ja sisäasioihin. Poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä koskevat määräykset sisällytettiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimus) V osastoon. Näitä aloja koskevassa lainsäädäntömenettelyssä on pääsääntöisesti siirrytty noudattamaan tavanomaista lainsäädäntömenettelyä ja neuvostossa määräänemmistöön perustuvaa päätöksentekoa. 1.12.2014 päättyneen siirtymävaiheen aikana rikkomusmenettelyjä koskevia komission toimivaltuuksia ei sovellettu alan säädöksiin. Myös EU:n tuomioistuimen toimivaltuuksien rajoitukset näiden säädösten osalta pysyivät muuttumattomina siirtymäkauden ajan. Siirtymäajan jälkeen sekä komission että unionin tuomioistuimen toimivaltajaoitukset ovat poistuneet.

Lissabonin sopimuksen mukaan rikosoikeudellinen yhteistyö unionissa perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen (SEUT 82). Vastavuoroisen tunnustamisen järjestelmä rakentuu useiden rikosoikeudellisen yhteistyön instrumenttien, kuten eurooppalaisen pidätysmääräyksen, eurooppalaisen tutkintamääräyksen, eurooppalaisen suojelumääräyksen sekä vankien siirtopuitepäätöksen varaan.

Rikosoikeudellisen yhteistyön keskeisen säädöksen, eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamista on arvioitu vuonna 2022 EU:ssa tehdyssä arviointiprosessissa. Erityisiä puutteita ei havaittu. Arviointiprosessissa tarpeellisempina on pidetty esimerkiksi komission laatiman, lainsoveltajille tarkoitetun käsikirjan täydentämistä ja käytännön yhteistyön tehostamista muun ohella Euroopan oikeudellisessa verkostossa tapahtuvan tietojenvaihdon kautta.

EU:n aineellinen rikosoikeudellinen säätely on lisääntynyt nopeasti Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen, ja edelleen erityisesti viimeaikaisten maailmanlaajuisten haasteiden edessä. SEUT 83.1 artiklassa luetellaan ne rikollisuuden alat, joilla EU:ssa voidaan hyväksyä rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevia vähimmäissääntöjä. Nämä rikollisuuden alat ovat terrorismi, ihmiskauppa sekä naisten ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, laitton huumausainekauppa, laitton asekauppa, lahjonta, maksuvälineiden väärentäminen, tietokonerikollisuus ja järjestäytynyt rikollisuus. Hiljattain tätä ns. euro-rikosten listaa on ensimmäistä kertaa laajennettu neuvoston 28.11.2022 antamalla päätöksellä (EU)2022/2332, jolla rikoslistaa laajennettiin kattamaan unionin rajoittavien toimenpiteiden rikkomiseen liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelyä.

EU:ssa toteutetaan parhaillaan mm. seuraavia kriminaalipolitiikan alan strategioita: järjestäytyneen rikollisuuden vastainen strategia 2021-2025, ihmiskaupan torjuntaa koskeva strategia 2021-2025, uhristrategia 2020-2025.

Euroopan rikosoikeudellisen yhteistyön virasto Eurojust perustettiin vuonna 2002. Sen tehtävänä on yhteistyössä kansallisten viranomaisten kanssa torjua vakavaa rajat ylittävää rikollisuutta. Eurojustin mandaattia vahvistettiin joulukuussa 2019 hyväksytyllä uudella Eurojust-asetuksella.

Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO), jonka tehtävänä on tutkia unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvia petoksia, perustettiin lokakuussa 2017 ja se aloitti toimintansa 1.6.2021. Komissio valmistelee parhaillaan ensimmäistä arviointiraporttia EPPO-asetuksen toivuudesta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 67 artiklan 1 kohdan mukaan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia sekä jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä. Artiklan 3 kohdan mukaan unioni pyrkii varmistamaan korkean turvallisuustason rikollisuutta, rasismia ja muukalaisvihaa ehkäisevillä ja torjuvilla toimenpiteillä, poliisiviranomaisten ja oikeusviranomaisten ja muiden toimivaltaisten viranomaisten välisillä yhteensovittamis- ja yhteistyötoimenpiteillä sekä rikosoikeudellisten päätösten vastavuoroisella tunnustamisella ja tarvittaessa rikoslainsäädäntöjen lähentämisellä.

SEUT 82 artiklan mukaan oikeudellinen yhteistyö unionissa rikosoikeuden alalla perustuu tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen.

SEUT 83 artiklan 1 kohdan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen annetuilla direktiiveillä säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä erityisen vakavan rikollisuuden alalla, joka on rajat ylittävää joko rikosten luonteen tai vaikutusten johdosta tai sen vuoksi, että niiden torjuminen yhteisin perustein on erityisesti tarpeen. Nämä rikollisuuden alat ovat terrorismi, ihmiskauppa sekä naisten ja lasten seksuaalinen hyväksikäyttö, laiton huumausainekauppa, laiton asekauppa, rahanpesu, lahjonta, maksuvälineiden väärentäminen, tietokonerikollisuus ja järjestäytyneet rikollisuus. Rikollisuudessa tapahtuneen kehityksen perusteella neuvosto voi tehdä päätöksen, jolla määritellään muita rikollisuuden aloja, jotka täyttävät tässä kohdassa tarkoitetut edellytykset. Neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan.

SEUT 83 artiklan 2 kohdan mukaan kun jäsenvaltioiden lakien ja asetusten lähentäminen rikosoikeuden alalla osoittautuu välttämättömäksi jonkin unionin politiikan tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi alalla, jolla on toteutettu yhdenmukaistamistoimenpiteitä, tällä alalla voidaan direktiivein säätää rikosten ja seuraamusten määrittelyä koskevista vähimmäissäännöistä.

SEUT 84 artiklan mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen säätää toimenpiteistä, joilla kannustetaan ja tuetaan jäsenvaltioiden toimintaa rikollisuuden torjunnan alalla. Nämä toimenpiteet eivät voi käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

SEU 2 artiklassa määrätään unionin arvoista. SEU 6 artikla sisältää määräykset EU:n perusoikeuskirjasta ja EU:n liittymisestä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen. SEU 7 artiklassa määrätään menetelystä niiden tilanteiden varalta, joissa on selvä vaara, että jäsenvaltio loukkaa vakavasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja, tai joissa jäsenvaltio loukkaa vakavasti ja jatkuvasti näitä arvoja.

EU:n perusoikeuskirjassa vahvistetaan tietyt EU:n kansalaisille ja asukkaille kuuluvat oikeudet ja vapaudet. Perusoikeuskirja on oikeudellisesti sitova.

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Alustava teemakeskustelu oikeus- ja sisäasiat –jaostossa 6.10.2023, jaoston kirjallinen menettely 8.-13.12.2023.

Eduskuntakäsittely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Taloudelliset vaikutukset

EU-sääntelyllä lisätään usein uusia tehtäviä kansallisille viranomaisille ja uusia tilastointivelvoitteita, ja sääntely saattaa edellyttää merkittäviäkin muutoksia kansallisiin tietojärjestelmiin. Taloudelliset vaikutukset on tärkeää arvioida aina erikseen kunkin EU-aloitteen ja lainsäädäntöehdotuksen osalta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Lakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että rikosoikeudellista yhteistyötä on pyritty ensisijaisesti toteuttamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatetta toteuttavan viranomaisyhteistyön keinoin (ks. esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 7/2021 vp).

EU-rikosoikeudellisia direktiivejä koskevia ehdotuksia tai niiden täytäntöönpanolainsäädäntöä taikka EU-rikosoikeutta yleisesti arvioidessaan lakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että direktiivin neuvotteluvaiheessa on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että direktiivi ei sisällä sellaisia rangaistusasteikkoihin kohdistuvia vaatimuksia, jotka eivät sovi kansallisen rikoslainsäädännön systematiikkaan, ja että rangaistustasojen määrittelyssä tulee kunnioittaa jäsenvaltioiden kansallisten rangaistusjärjestelmien sisäistä johdonmukaisuutta (esim. LaVL 13/2023 vp, LaVL 5/2023 vp, LaVL 17/2022 vp, LaVL 2/2022 vp, LaVM 9/2021 vp, LaVL 7/2021 vp, LaVL 15/2017 vp, LaVM 29/2014 vp, LaVL 16/2013 vp). Valiokunta on korostanut EU:n rikosoikeudellisen toimivallan tarkan määrittelyn tärkeyttä ja katsonut, että rangaistustasojen määrittelyssä tulee kunnioittaa jäsenmaiden rangaistusjärjestelmien sisäistä johdonmukaisuutta (ks. mm. LaVL 7/2013 vp, LaVL 16/2013 vp, LaVL 7/2021 vp). Lakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että neuvotteluissa on erittäin tärkeä huolehtia siitä, että kriminalisoinnin osalta rangaistavaksi säädettävät teot voidaan määritellä laillisuusperiaatteen edellyttämällä täsmällisyydellä. (ks. LaVL 13/2023 vp). Lakivaliokunta on myös suhtautunut rikoslajispesifeihin koventamis- ja lieventämisperusteisiin kielteisesti (LaVL 13/2023 vp, LaVL 9/2022 vp ja LaVL 34/2022 vp).

Lakivaliokunta on vakiintuneesti korostanut, että EU-tason rikosoikeudellista sääntelyä tulisi tehdä ainoastaan, kun ne ovat välttämättömiä suhteessa suojeltaviin intresseihin ja kaikki muut keinot ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Se on erityisesti korostanut rikosoikeudellisten keinojen viimesijaisuutta ja välttämättömyyttä (ks. esim. LaVL 6/2009 vp, LaVL 7/2013 vp, LaVL 7/2021 vp). Lakivaliokunta on myös vakiintuneesti katsonut, että

EU:n rikosoikeudellisen toimivallan laajentamiseen on lähtökohtaisesti perusteltua suhtautua varauksellisesti, koska rikosoikeutta on perinteisesti pidetty erityisen läheisesti kansalliseen suvereniteettiin kytkeytyvänä oikeudenalana (LaVL 2/2022 vp, LaVL 7/2021vp).

Lakivaliokunta on pitänyt tärkeänä ja perusteltuna edistää sitä, että mahdollisimman moni toisen jäsenvaltion kansalainen voi suorittaa rangaistuksensa kotivaltiossaan. Valiokunnan mukaan tuomittujen siirtoa kotivaltioihinsa olisikin tärkeä pyrkiä edistämään myös tapauksissa, joissa vangin kotivaltio on Euroopan unionin ulkopuolinen valtio. Tämä kuitenkin edellyttää valiokunnan mukaan sitä, että kansainvälisessä yhteistyössä kiinnitetään huomiota siihen, että vankilat täyttävät kansainvälisten ihmisoikeusstandardien vaatimukset (LaVM 4/2011 vp).

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

OM Jussi Matikkala, puh. +358 295 150 486
OM Lauri Rautio, puh. +358 295 150 042
OM Sampo Brander, puh. +358 295 150 349
OM Sami Kiriakos, puh. +358 295 150 054

VAHVA-tunnus

EU/27/2023

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite